

Vergaderjaar 2012–2013

33 452

Wijziging van onder meer de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek en de Wet studiefinanciering 2000 in verband met het intrekken van de langstudeerdersmaatregel

Nr. 5

VERSLAG

Vastgesteld 9 november 2012

De vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, belast met het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel, heeft de eer als volgt verslag uit te brengen. Onder het voorbehoud dat de hierin gestelde vragen en gemaakte opmerkingen voldoende zullen zijn beantwoord, acht de commissie de openbare behandeling van het wetsvoorstel genoegzaam voorbereid.

Inhoudsopgave

blz.

ALGEMEEN

1.	Inleiding	1
2.	Achtergronden en financiële paragraaf	4
3.	Administratieve lasten	6

ALGEMEEN

1. Inleiding

De leden van de VVD-fractie hebben met instemming kennisgenomen van deze wetswijziging. Zij danken de regering om met dit voorstel aan de wens van de Kamer tegemoet te komen (motie-Plasterk/Harbers)¹ en daarmee snel duidelijkheid te geven aan de studenten die vanaf 1 september 2012 te maken zouden hebben gekregen met het verhoogde collegegeldtarief voor langstudeerders. De leden hebben nog een aantal vragen en opmerkingen.

De leden steunen de reactie van de regering op het advies van de Raad van State, dat er ten aanzien van de tweede doelstelling van het wetsvoorstel rondom de langstudeerregeling, het verhogen van het studierendement, inmiddels ook andere maatregelen zijn voorgesteld die hetzelfde effect sorteren. Naast de prestatieafspraken zouden de leden ook willen wijzen op het voorstel uit het regeerakkoord om te komen tot een sociaal leenstelsel. De leden zijn ervan overtuigd dat middels een sociaal leenstelsel ook een prikkel wordt gegeven aan studenten zelf om een

¹ Kamerstuk 33 400, nr. 6

bewuste studiekeuze te maken en een bewuste afweging te maken over studieduur en nevenactiviteiten. De leden van deze fractie zien een sociaal leenstelsel als een betere manier om dit te bereiken dan de langstudeerregeling. Door de gewijzigde samenstelling van de Tweede Kamer is er nu de mogelijkheid een betere maatregel in te voeren, die hetzelfde effect beoogt: meer investeren in directe onderwijsuitgaven ten behoeve van meer kwaliteit en het verhogen van het studierendement. Graag ontvangen deze leden een reactie van de regering op het belang van het invoeren van een prikkel voor studenten om het studierendement te verhogen.

De leden van de PvdA-fractie hebben met tevredenheid kennisgenomen van het voorliggende wetsvoorstel wat het intrekken van de langstudeermaatregel mogelijk maakt. De leden hebben al veelvuldig kenbaar gemaakt geen voorstander van deze onredelijke langstudeermaatregel te zijn waarbij huidige studenten tijdens hun studie hard werden geraakt bij vertraging in de studie, zonder dat er ook voldoende rekening werd gehouden met speciale omstandigheden. Om die reden hebben de leden dan ook samen met de leden van de SP-fractie in augustus een initiatiefwetsvoorstel¹ ingediend om de maatregel met terugwerkende kracht terug te draaien. Aangezien het voorliggende wetsvoorstel van de regering hetzelfde doel kent (namelijk een einde maken aan de langstudeermaatregel) is dit initiatiefwetsvoorstel op dit moment tot nader orde aangehouden. Het wetsvoorstel van de regering beschouwen de leden dan ook als een sluitstuk bij deze terug te draaien maatregel.

De leden van de PVV-fractie hebben met gevoelens van onvrede kennisgenomen van de het wetsvoorstel tot intrekking van de langstudeerdersmaatregel. De leden zijn het oneens met de dekking die volgens het deelakkoord begroting 2013 gevonden is door onder andere snellere verhoging van de AOW-leeftijd en verhoging van de assurantiebelasting naar 21%.

De leden zijn van mening dat de langstudeerdersmaatregel geen mooie maatregel is, maar wel werkt als het gaat om het verhogen van het studierendement. De leden zijn van mening dat met dit wetsvoorstel niet langer tegemoet wordt gekomen aan het doel het rendement te verhogen. De leden onderkennen het belang van het verhogen van het aantal contacturen en studiegesprekken, maar achten dit zonder een prikkel zoals de langstudeermaatregel onvoldoende om de doelstelling te behalen. De leden verwachten dat het invoeren van een sociaal leenstelsel niet of nauwelijks zal bijdragen aan het verhogen van het studierendement. De leden verbazen zich over de opmerking in het advies Raad van State en nader rapport dat de doelstelling het studierendement te verhogen «zeker nog onderwerp van politieke discussie zal blijven». De leden zijn van mening dat de problemen rondom studierendement hiermee op de lange baan worden geschoven. De leden zijn bovendien van mening dat het belang van goede, bestendige wetgeving veronachtzaamd is door de snelle en beperkt gemotiveerde wetswijziging, alsmede de aanloop daartoe. De leden vragen wat de voor de volgende kabinetsperiode verwachte jaarlijkse totale extra kosten zijn die het gevolg zijn van het overschrijden van de nominale verblijfsduur in respectievelijk het hbo en het wo. De leden vragen welke streefcijfers voor de komende kabinetsperiode worden gehanteerd als het gaat om het verhogen van het studierendement.

Tevens vragen de leden van de voornoemde fractie of de invoering van een sociaal leenstelsel gezien wordt als een middel om het studierendement te verhogen en op basis van welke argumenten daarmee een positief resultaat wordt verwacht.

¹ Kamerstuk 33 249, nr. 2

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van voorliggend wetsvoorstel. De leden zijn zeer verheugd dat de gehate langstudeerdersboete verdwijnt. Wel hebben zij nog enkele vragen. Dat in plaats van de langstudeerdersboete nu een leenstelsel wordt ingevoerd, vinden de leden van deze fractie uitermate teleurstellend. Zij zien dit beslist niet als een verbetering.

De leden van de CDA-fractie hebben met instemming kennisgenomen van het wetsvoorstel dat tot strekking heeft om de langstudeerdersmaatregel met terugwerkende kracht in te trekken. Deze leden spreken tevens hun waardering uit voor de spoedige wijze waarop de regering dit wetsvoorstel heeft opgesteld. Voornoemde leden hebben enkele vragen bij het wetsvoorstel.

De leden van de D66-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van onderhavig wetsvoorstel. Zij zijn blij dat de langstudeerdersmaatregel nu eindelijk wordt afgeschaft, maar hebben nog wel enkele vragen over de vormgeving van deze afschaffing in wetsvorm en de financiële consequenties voor hoger onderwijsinstellingen. Zo ontvangen de leden graag een overzicht in tabelvorm van alle wetsregels en -artikelen die bij het invoeren van de langstudeerdersmaatregel in de wet zijn toegevoegd. In dat overzicht zijn zij graag aangegeven per onderdeel of dit nu met de intrekkingswet weer wordt geschrapt. Als iets niet wordt geschrapt of anders wordt ingevuld dan voorheen ontvangen zij graag een toelichting.

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben kennisgenomen van onder meer de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek en Wet studiefinanciering 2000 in verband met het intrekken van de langstudeerdersmaatregel. Genoemde leden betreuren dat na de intrekking van de langstudeerdersmaatregel het sociaal leenstelsel wordt ingevoerd en een forse bezuiniging op de OV-jaarkaart wordt doorgevoerd. Zij wijzen op het belang van een ordentelijke intrekking van de langstudeerdersmaatregel, nu er sprake is van het ongedaan maken van de maatregel met terugwerkende kracht.

De leden van deze fractie vragen nadere toelichting op de visie achter en motivering van het wetsvoorstel. Zij wijzen hierbij ook op de kritiek van de Raad van State.

Kan de regering nader ingaan op de verdeling van kosten tussen overheid, instellingen en student, aangezien er gevolgen van het intrekken van de langstudeerdersmaatregel, invoering van een sociaal leenstelsel en een forse bezuiniging op de OV-jaarkaart zijn? Kan de regering in kaart brengen hoe de verhouding tussen de bijdrage van de overheid in de studiekosten en de eigen bijdrage van studenten en ouders wijzigt, zo vragen de bovengenoemde leden.

De leden van de GroenLinks-fractie hebben kennisgenomen van het wetsvoorstel. De leden zijn verheugd dat de langstudeerdersboete eindelijk van tafel is. De leden zijn daarnaast kritisch over de rol van de politiek in het creëren van onzekerheid voor studenten. Dat er een systeem op basis van een leenstelsel komt, vinden deze leden logisch. Wel zijn er grote twijfels over het voorstel zoals verwoord in het regeerakkoord als het gaat over toegankelijkheid en verbetering van de kwaliteit van het onderwijs.

De leden van de SGP-fractie hebben kennisgenomen van het wetsvoorstel. Zij vinden het, gelet op het vertrouwen in de politiek en de zorgvuldigheid van beleid en wetgeving, onwenselijk om maatregelen af te schaffen die nog nauwelijks van kracht zijn geworden. Bovendien vragen

zij waarom een maatregel wordt afgeschaft die op doeltreffende en redelijke wijze bijdraagt aan verhoging van het studierendement. De leden van deze fractie begrijpen dat de doelstelling van het verhogen van studierendement op meerdere wijzen kan worden bereikt en dat de langstudeerdersmaatregel daarbij een instrument is. Zij vragen echter of de langstudeerdersmaatregel niet bij uitstek een geschikt middel is om het beoogde doel te bereiken en of het schrappen van deze maatregel daarom verstandig is. Immers, door het geleidelijk wegvallen van de bescherming van het wettelijk collegegeld worden juist die studenten geprikkeld die langer studeren dan redelijkerwijs bij een bepaalde studie verwacht mag worden. Waarom wordt deze gerichte en redelijke maatregel afgeschaft, zo vragen zij. De leden missen een toelichting op de effecten die de langstudeerdersmaatregel heeft gehad. Zij vragen of de regering wil ingaan op de ontwikkelingen die zich in de beperkte tijd dat de maatregel werd aangekondigd en is ingevoerd, hebben voorgedaan. Zij vragen daarbij in ieder geval in te gaan op de reacties van studenten(organisaties) en rendementen van tentamens, die erop wijzen dat de maatregel als succesvol moet worden beschouwd.

2. Achtergronden en financiële paragraaf

De leden van de VVD-fractie vragen de regering wat er met de toezegging van de staatssecretaris aan de Eerste Kamer gebeurt, om deeltijdstudenten via het Profileringsfonds tegemoet te komen. Waarom krijgen instellingen deze tegemoetkoming de eerste twee jaar nog wel uitgekeerd? En wat gebeurt er structureel met de middelen wanneer deze niet langer worden uitgekeerd? De leden vragen tevens op welke wijze de betrokken studenten zijn geïnformeerd over het kosteloos terugbetalen van de lening (langstudeerkrediet en collegegeldkrediet) voor 1 maart 2013.

De leden van de PvdA-fractie hebben nog enkele vragen aan de regering bij het voorliggende wetsvoorstel van de regering en de bijbehorende toelichting. Zo wordt in het voorstel aangegeven dat er restitutie zal plaatsvinden van reeds geïnde bedragen van studenten. De leden willen graag weten of er ook afspraken zijn gemaakt met de onderwijsinstellingen en/of koepels over de termijn waarbinnen dit moet gebeuren. Er wordt immers ook een termijn gesteld (voor 1 maart 2013) waarbinnen reeds verstrekte langstudeerkredieten rentevrij terugbetaald moeten worden door studenten. Dan is ook een uiterste termijn voor restitutie naar studenten en ouders redelijk. Het gaat hier voor studenten en ouders om veelal forse bedragen die zij snel hebben moeten betalen rondom het nieuwe studiejaar. De leden hechten eraan dat restitutie van de reeds betaalde bedragen op zo kort mogelijk termijn plaatsvindt. Daarnaast willen de leden graag weten waarop de hoogte van het bedrag is gebaseerd dat nu aan de onderwijsinstellingen wordt toegekend ter compensatie van de kosten die zij moeten maken door deze wetswijziging. De leden stellen vast dat de extra middelen voor het Profileringsfonds voor 2012 hiervoor gebruikt worden. Kan de regering ook aangeven wat er met de overige toegekende middelen van het Profileringsfonds voor de jaren na 2012 is gebeurd, zo vragen de leden.

De leden van de SP-fractie vragen of het juist is dat de korting op de instellingen blijft staan. Het studentdeel van de boete vervalt immers, maar wat gebeurt er met de korting op de instellingen? Zou het niet logisch zijn om deze ook te laten vervallen? Hoe hoog is die korting? De instellingen worden nu gemaand de studenten zo snel mogelijk terug te betalen. Waarom is deze taak niet bij DUO neergelegd? Hoe controleert de regering of alle gedupeerde studenten voor 1 december gecompenseerd zullen worden? Om hoeveel studenten gaat het, en om welk bedrag gaat

het? Welke extra kosten worden er gemaakt om deze maatregel terug te draaien?

Voorts willende leden weten hoe het terugdraaien van de langstudeerdersboete gedekt wordt. Ten koste van welke posten gaat deze maatregel worden ingevoerd, zo vragen de leden.

Daarnaast willen zij weten hoe studenten die een lening zijn aangegaan voor betaling van de langstudeerdersboete worden geïnformeerd over de uiterste terugbetaaltermijn van 1 maart 2013. Wat is er geregeld voor studenten die de boete gecompenseerd kregen vanuit het Profileringsfonds? Hoe wordt in deze specifieke gevallen de terugbetalingsregeling vormgegeven?

Zijn er in het gesprek met DUO en de instellingen problemen of andere opmerkingen naar voren gekomen met betrekking tot het terugdraaien van de boete, vragen de leden vervolgens. Zo ja, welke zijn dat en op welke wijze is hier gehoor aan gegeven?

Is het terugdraaien van de boete ook voor de instellingen begunstigend? Zo nee, is dit problematisch met betrekking tot het (met terugwerkende kracht) afschaffen van een wet, willen deze leden weten.

Kan worden toegelicht hoe en met welke gevolgen de terugwerkende kracht van de maatregel niet gaat gelden met betrekking tot het Profileringsfonds en het collegegeld- en langstudeerderskrediet?

Wat is er geregeld voor studenten die zich door de langstudeerdersboete hebben uitgeschreven van de opleiding of op andere wijze vertraagd zijn? Kunnen zij zonder belemmeringen hun studie hervatten? Worden deze studenten op enige wijze gecompenseerd, zo vragen de aan het woord zijnde leden.

De leden van de CDA-fractie merken op dat studenten die gebruik hebben gemaakt van de leenfaciliteiten van de overheid om de opslag voor langstudeerders te betalen, de mogelijkheid krijgen deze lening terug te betalen zonder dat rente verschuldigd is. De leden vragen op welke termijn de benodigde ministeriële regeling die hiervoor nodig is gepubliceerd wordt en op welke wijze instellingen en DUO studenten hierover zullen worden geïnformeerd.

De opslag die door studenten reeds betaald is zal gerestitueerd worden. De instellingen is per brief gevraagd hier zo spoedig mogelijk mee te beginnen. De leden van deze fractie vragen of de regering kan aangeven of inmiddels alle bedragen zijn terugbetaald.

De leden van de D66-fractie willen graag de budgettaire gevolgen van de langstudeerdersmaatregel in kaart gebracht zien. Zij ontvangen graag een overzicht van alle kortingen die samen hingen met de invoering van de langstudeerdersmaatregel (inclusief eventuele efficiëncykortingen) en horen graag per korting wel gedeelte wordt teruggedraaid of anders wordt ingevoerd. En als een gedeelte van een (efficiency)korting niet wordt teruggedraaid horen zij graag hier de redenering achter. Hierbij wijzen zij in het bijzonder op de verschillende onderdelen van de langstudeerdersboete: het zogenaamde studentdeel en het instellingsdeel. Tevens wijzen zij op de opmerkingen van het Centraal Planbureau (in onder meer Keuzes in Kaart 2013–2017¹) dat het volledig terugdraaien van de langstudeerdersboete 0,4 miljard kost en het Regeerakkoord hier slechts 230 miljoen structureel voor reserveert.

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen naar de gevolgen van het per direct stoppen van het innen van het verhoogd collegegeld en het restitueren van reeds geïnde opslag. Op welke manier verloopt de restitutie? Op welke manier worden studenten geïnformeerd over het intrekken van de maatregel en restitutie? De leden wijzen ook op de situatie dat studenten zich uitgeschreven hadden aan het begin van het

¹ Zie: www.cpb.nl

collegejaar en zich weer wilden inschrijven. Hebben deze studenten zich alsnog kunnen inschrijven?

De leden van de Groenlinks-fractie merken op dat door de gecreëerde onzekerheid, het goed is dat er in dit voorstel sprake is van terugwerkende kracht. Betekent dit ook dat studenten die leningen zijn aangegaan om de langstudeerdersboete te betalen niet alleen de boete wordt kwijtgescholden, maar ook rente – en eventuele andere transactiekosten? Wat betreft de dekking van het voorstel hebben deze leden nog een vraag. In de doorrekening van het verkiezingsprogramma is een bedrag van 0,4 miljard opgenomen om de langstudeerdersmaatregel terug te draaien. In het regeerakkoord is 0,28 miljard opgenomen. Hoe is dit verschil te verklaren, zo vragen de leden.

3. Administratieve lasten

De leden van de VVD-fractie vragen of er cijfers bekend zijn over het aantal studenten dat zich alsnog heeft ingeschreven voor het collegejaar 2012/2013 in de periode na 1 oktober 2012. Naar aanleiding van de oproep van de staatssecretaris aan de instellingen om soepel om te gaan met de uiterste inschrijfdatum willen de leden van deze fractie graag inzage in hoe instellingen hiermee om zijn gegaan en of hen dat veel administratieve lasten heeft opgeleverd.

Fungerend voorzitter van de commissie,
Wolbert

Adjunct-griffier van de commissie,
Boeve